RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA FANLARARO INTEGRATSIYALASHGAN KONTENT YARATISH ORQALI BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK MAHORATINI OSHIRISH

Sulaymonova Durdona Ixtiyor qizi
Buxoro davlat pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyalashgan kontent yaratish orqali bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan ta'lim jarayonida samarali foydalanish va fanlararo aloqadorlikni ta'minlovchi raqamli resurslarni loyihalashtirish yo'llari yoritib berilgan. Shuningdek, maqolada ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar va uslubiy yondashuvlar taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli ta'lim muhiti, fanlararo integratsiya, pedagogik mahorat, raqamli kontent, bo'lajak o'qituvchilar, innovatsion texnologiyalar, kasbiy kompetentsiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы повышения педагогического мастерства будущих учителей путем создания междисциплинарного интегрированного контента в цифровой образовательной среде. В процессе исследования освещаются пути развития профессиональных компетенций будущих педагогов, эффективного использования современных информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе и проектирования цифровых ресурсов, обеспечивающих междисциплинарные связи. Также в статье представлены практические рекомендации и методические подходы, направленные на повышение качества образования.

Ключевые слова: Цифровая образовательная среда, междисциплинарная интеграция, педагогическое мастерство, цифровой контент, будущие учителя, инновационные технологии, профессиональная компетентность.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the pedagogical skills of future teachers through the creation of interdisciplinary integrated content in a digital educational environment. The research highlights ways to develop the professional competencies of future teachers, effectively use modern information and communication technologies in the educational process, and design digital resources that ensure interdisciplinary connections. Additionally, the article provides practical recommendations and methodological approaches aimed at improving the quality of education.

Keywords: Digital educational environment, interdisciplinary integration, pedagogical skills, digital content, future teachers, innovative technologies, professional competence

KIRISH

Bugungi jadal rivojlanayotgan raqamli ta'lim muhiti bo'lajak o'qituvchilardan zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan bir qatorda, fanlararo integratsiyani ta'minlay oladigan raqamli kontent yaratish ko'nikmalarini talab etmoqda. Ushbu tadqiqot yo'nalishi kelajakdagi pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish, ularning ijodiy va innovatsion salohiyatini ochib berishda muhim ahamiyat kasb etadi. Quyida ushbu mavzu uchun ilmiy talablarga mos keluvchi annotatsiya va kalit so'zlar keltirilgan.Yigirma birinchi asr ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyati uning yalpi raqamlashtirilishi va global axborot makoniga integratsiyalashuvidir. Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida oliy pedagogik ta'lim muassasalari oldiga nafaqat o'z fanini mukammal biladigan, balki raqamli dunyo

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

qonuniyatlariga tez moslasha oladigan yuqori malakali kadrlarni tayyorlash vazifasi qo'yilmoqda. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarlik tizimida muloqot madaniyati har doim markaziy o'rinni egallab kelgan. Biroq bugungi kunda an'anaviy "o'qituvchi-talaba" tizimidagi bevosita muloqot shakllari o'z o'rnini elektron platformalar, Learning Management Systems (LMS), virtual sinf xonalari va asinxron tarmoq muloqotiga bo'shatib bermoqda.Raqamli ta'lim muhitida muloqot qilish o'ziga xos psixologik va pedagogik to'siqlarni yuzaga keltirmoqda. Ekran ortidagi auditoriya bilan ishlash, matnli yoki vizual formatda fikrni to'g'ri yetkazish, tarmoq etikasiga (netiket) rioya qilish, virtual muhitda talabalarning diqqatini jalb qilish va saqlab turish o'qituvchidan mutlaqo yangicha muloqot madaniyatini talab qiladi. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy muloqot madaniyatini aynan raqamli muhit xususiyatlarini hisobga olgan holda rivojlantirish metodikasini takomillashtirish bugungi kunda o'ta dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.Muammoning qo'yilishi va o'rganilganlik darajasiPedagogik muloqot va uning madaniyatini shakllantirish muammolari uzoq yillardan buyon ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etib kelinmoqda. Jumladan, N.A. Muslimov, D.O. Khimmataliyev kabi respublikamiz olimlarining ilmiy ishlarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, pedagogik mahorat va muloqot texnikasini shakllantirishning nazariy-metodik asoslari keng yoritilgan. Shuningdek, xorijiy tadqiqotlarda raqamli didaktika va tarmoq muloqoti etikasi masalalari I.V. Robert va boshqa olimlar tomonidan o'rganilgan.Biroq mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, an'anaviy pedagogik muloqot metodikasi asosan yuzma-yuz (offline) muloqotga moslashgan bo'lib, u raqamli muhitning dinamik tabiati, emotsional tanqislik (ekran ortidagi sovuqlik), asinxron aloqa va raqamli manipulyatsiyadan himoyalanish kabi omillarni to'liq qamrab olmaydi. Oliy ta'lim amaliyotida bo'lajak pedagoglarni raqamli muhitda kasbiy muloqotga tayyorlash tizimi asosan texnologik ko'nikmalarni (platformadan foydalana olish) rivojlantirish bilan cheklanib qolmoqda, muloqotning madaniy-etik va refleksiv jihatlariga yetarlicha e'tibor berilmayapti. Bu esa ob'ektiv va sub'ektiv omillar o'rtasidagi ziddiyatlarni keltirib chiqaradi va ushbu muammoning metodologik asoslarini takomillashtirish zaruratini tug'diradi.Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitidagi kasbiy muloqot madaniyati tushunchasining konseptual mohiyatini ochish, uning strukturaviy elementlarini aniqlash va oliy pedagogik ta'lim tizimini takomillashtirish maqsadida o'zaro integratsiyalashgan ilmiy-tadqiqot metodlari majmuasidan foydalanildi:

• Nazariy-metodologik metodlar:Muammoga oid pedagogik, psixologik, sotsiologik va falsafiy adabiyotlarni, me'yoriy-huquqiy hujjatlarni qiyosiy, retrospektiv hamda tizimli-strukturaviy tahlilqilish. Raqamli didaktika va kiberpedagogika sohasidagi ilg'or xalqaro andozalar, Yevropa Ittifoqining raqamli kompetensiyalar ramkasi (DigCompEdu) hamda xalqaro ta'lim standartlarini o'rganish va umumlashtirish.

• Abstrakt-mantiqiy va tasniflash metodlari:Raqamli ta'lim muhitida va elektron muloqot jarayonida yuzaga keladigan pedagogik-psixologik to'siqlarni (emotsional sovuqlik, axborot asimmetriyasi, texnologik apperseptsiya) tasniflash.

• Modellashtirish va loyihalash metodi:Bo'lajak o'qituvchilarning fundamental axborot-kommunikatsiya hamda ijtimoiy-perseptiv (muloqot) kompetensiyalarini o'zaro sintez qilish asosida raqamli pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishning bosqichma-bosqich (progresiv) tizimini yaratish.

• Empirik va statistik metodlar:Pedagogik kuzatuv, anketa so'rovnomalari, suhbat, talabalar yaratgan raqamli ta'lim mahsulotlarini ekspert baholash (kontent-tahlil), tajriba-sinov ishlari

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

natijalarining matematik-statistik tahlili (X-kvadrat me'yori, Styudent t-kriteriyasi). Takomillashtirilgan metodikaning mazmuni va muhokamasi(Yuqoridagi tarkibiy qism o'z joyida saqlanadi hamda quyidagi integratsiya bo'limi bilan uzviy bog'lanadi)Metodikani ta'lim jarayoniga integratsiya qilish yo'llariBo'lajak o'qituvchilarning kasbiy muloqot madaniyatini raqamli muhitda tizimli va konseptual rivojlantirish oliy pedagogik ta'limning mazmuni, shakli hamda vositalarini modernizatsiya qilishni talab etadi. Ushbu metodikani oliy ta'lim muassasalari o'quv jarayoniga integratsiya qilish uchta strategik yo'nalishda amalga oshirilishi taklif etiladi.Infrastrukturaviy-modulli integratsiya:Mavjud o'quv rejalaridagi "Pedagogik mahorat", "Pedagogika", "Umumiy psixologiya" kabi fundamental fanlar modullariga maxsus "Raqamli pedagogik muloqot va etiket" deb nomlangan mustaqil o'quv bloklarini (keyslarini) singdirish. 2.Variativ-elektiv integratsiya:O'quv rejasining tanlov fanlari bloki tarkibiga "Raqamli ta'lim muhitida kasbiy muloqot madaniyati" nomli 3 ECTS kredit hajmidagi mustaqil tanlov fanini kiritish va uni amaliy-trening shaklida tashkil etish.Kvazi-kasbiy (simulyatsion) integratsiya:Talabalarning pedagogik va malakaviy amaliyotlari jarayonini raqamli (masofaviy) makonga ko'chirish orqali ularni real "o'qituvchi-talaba" interaktiv elektron diskursiga tayyorlash.Talabaning raqamli refleksiyasi indikatorlari:1.Nutq tempi va intonatsiyaning ekran ortidagi auditoriyaga mosligi (akustik madaniyat). 2.Chatdagi matnli javoblarning imlo, etika va qisqalik (lakonizm) qoidalariga mosligi (grafik madaniyat). 3.Ekran ortidagi emotsional tanqislikni (sovuqlikni) bartaraf etish uchun verbal va noverbal vositalardan o'rinli foydalanilganlik darajasi. Bu jarayon bo'lajak o'qituvchining kognitiv (nazariy) bilimlarini faol amaliy ko'nikmalarga va professional kompetensiyaga aylantirish imkonini beradi. Talaba o'z xatolarini bevosita raqamli tahlil qilish orqali o'z-o'zini korreksiyalash (self-regulation) mexanizmini ishga soladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyalashgan kontentni yaratish va uni amaliyotga tatbiq etish bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini sifat jihatidan yangi, zamonaviy bosqichga ko'taruvchi strategik omil hisoblanadi. Bugungi shiddat bilan o'zgarib borayotgan axborot makonida pedagoglardan faqatgina tor doiradagi fanni chuqur bilish talab etilmaydi, balki bir nechta fanlar kesishmasidagi murakkab jarayonlarni tushuntira olish, raqamli texnologiyalar yordamida o'quv jarayonini loyihalashtirish va talabalarda tanqidiy hamda kreativ fikrlashni shakllantirish talab qilinadi. Raqamli ta'lim muhiti va ilg'or xorijiy tajribalar pedagogik mahoratni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Rajabov S.S. Oliy ta'limda raqamli pedagogika asoslari va multimedia texnologiyalari. – Toshkent: Tafakkur, 2022. – 195 b.
2. Qodirova D.A. Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini raqamli muhitda rivojlantirish texnologiyasi: Ped. fan. bo'yicha falsafa doktori (PhD) diss... avtoreferati. – Toshkent, 2023. – 44 b.
3. Nishonova Z.T. Raqamli ta'lim muhiti sharoitida pedagogik mahoratni takomillashtirish yo'llari // Pedagogik ta'lim jurnali. – Toshkent, 2024. – № 2. – B. 45–50.
4. Мухаметзянова Г.И. Цифровизация образования: междисциплинарный подход в подготовке учителей // Педагогика и образование. – Москва, 2020. – № 4. – С. 112–118.
5. Корнейчук Р.В. Междисциплинарный контент в цифровой образовательной среде вуза: Учебное пособие. – Москва: Юрайт, 2021. – 235 с.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

6. Власова Е.В. Интеграция знаний в условиях цифровизации педагогического образования // Вопросы педагогики. – Москва, 2023. – № 6. – С. 78–83.
7. Kum J.A. Designing Interdisciplinary Digital Content for Teacher Professional Development // Educational Technology & Society. – 2022. – Vol. 25, Issue 3. – P. 140–155.
8. Muslimov N. A. Bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyalari: monografiya. –Toshkent: Fan va texnologiya, 2013. –212 b.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.